

E · R · S · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

ERSO
PEASPONSOR

HOOAJA
SUURSPONSOR

NORDIC
CATERING

RADISSON COLLECTION
TALLINN

LIVIKO
— 1993 —

Postimees
MEEDIAPARTNER

PAKEND & PRINT
ERSO TRÜNKESKUS

BLOXHAM JA SCHUBERT

TROMPET
MATILDA LLOYD

ERSO

DIRIGENT
JONATHAN
BLOXHAM

15

DETSEMBER
ESTONIA KONSERTISAAI
2023

PURCELL
BEETHOVEN
HAYDN
SCHUBERT

ELAV INSPIREERIV RIKASTAV

Eesti muusikat viivad üheskoos maailma ERSO ja fintech lute

ERSOga on võimalik koos kasvada.
Meid seob otsing ja inspiratsioon.
Nii ERSO kui ka lute püüdlevad alati
tiptaseme poole.

- TARMO SILD
lute juht ja kaasasutaja

E · R · · O

BLOXHAM JA SCHUBERT

MATILDA LLOYD trompet
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Orkestri kontsertmeister Marta Spärniņa
Dirigent JONATHAN BLOXHAM

kell 18 – eelkontsert

Franz Schubert. Klaveritrio nr 2 Es-duur, D929

Il Andante con moto

Esitavad ANNELIZE VLASENKO viiul, ANDRES ALEXANDER METSPALU tšello ja RASMUS ANDREAS RAIDE klaver.

Kontserdil kõlavatest teostest räägib muusikateadlane Kristel Pappel.

kell 19 – sümfooniakontsert

MATILDA LLOYD trompet

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Orkestri kontsertmeister Marta Spärniņa

Dirigent JONATHAN BLOXHAM

Henry Purcell (1659—1695)

Marss teosest „Matusemuusika kuninganna Maryle“, Z.860 (1695)

Ludwig van Beethoven (1770—1827)

Avamäng „Coriolanus“, op. 62 (1807)

Joseph Haydn (1732—1809)

Trompetikontsert Es-duur, Hob. VIIe/1 (1796)

Allegro

Andante

Finale. Allegro

vaheaeg

Franz Schubert (1797—1828)

Sümfoonia nr 9 C-duur, D. 944 (1826)

Andante — Allegro, ma non troppo

Andante con moto

Scherzo. Allegro vivace

Allegro vivace

Kontserdist teevad otseülekanne Klassikaraadio ja ERSO TV (erso.tv), salvestised on ka järelkuulatavad ja -vaadatavad.

Henry Purcell (1659—1695)
Marss teosest „Matusemuusika
kuninganna Maryle“, Z.860 (1695)

Briti Orpheuseks tituleeritud Henry Purcell oli kuulsaim barokiajastu inglise helilooja ning pikka aega rahvusliku muusikaloo suurimaid nimesid enne Edward Elgari, Ralph Vaughan Williamsi, Benjamin Britteni ja teiste suurkujude esile kerkimist. Vähem kui 40-aastase elu jooksul jõudis Purcell maha jätta mitmekülgse ja ulatusliku loomingulise pärandi, mis hõlmab inglise barokkmuusika tähtsaimat lavateost ooperit „Dido ja Aeneas“, vaimulikku koorimuusikat, kammerteoseid, oode tähtpäevadeks, muusikat näidenditele jm. Ühendades oma loomingus nii prantsuse kui ka itaalia muusika elemente, suutis ta siiski välja kujundada väga isikupärase käekirja, mis on jätnud lääne muusikalukku sügava jälje.

Õukonnamuusiku peres sündinud Purcell oli seotud kuningliku õukonnaga terve elu, teenides aastate jooksul nii kooripoisi ja organisti kui ka kuninga kammermuusikahelilooja ning kapelli pillide ülevaatajana kokku nelja monarhi. Neist kõige lähedasemad suhted kujunesid heliloojal kuninganna Mary II-ga, kellele ta pühendas mitmeid teoseid, sh suurejoonelise 1694. aastal sünnipäevaks loodud oodi „Come, Ye Sons of Art, Away“. Sama aasta detsembris suri Mary kõigest 32-aastaselt rõugetesse. Armastatud monarhi matus toimus järgmise aasta märtsis ning tseremoonia tarbeks komponeeriski Purcell „Matusemuusika kuninganna Maryle“ („Music for the Funeral of the Queen Mary“). Mitmeosaline teos sisaldab lisaks koorile kirjutatud numbritele ka kahte instrumentaalosa — marssi ja *canzona*t.

Matusemuusikat sissejuhatav pühaliku ja piduliku meeleoluga c-mollis marss on kirjutatud neljale inglise „flatt“ trompetile — liuguriga pillile, mis võimaldas erinevalt naturaaltrompetist muuta helikõrgust sujuvalt ning mängida ka minoorses helistikus. Hiljem arenes sellist tüüpi pillidest välja tromboon. Marss saatis protsessiooni, mille käigus viidi kuninganna

kirst Westminster Abbey katedraali. Samal aastal kasutas Purcell marssi osaliselt ka inglise näitekirjaniku Thomas Shadwelli näidendi „The Libertine“ muusikalise kujunduse jaoks. Kümme kuud pärast kuninganna Mary II matuseid lahkus aga elavate seast ka helilooja ise ning osa kuningannale kirjutatud matusemuusikast esitati temagi ärasaatmisel.

ERSO esituses kõlab marss esimest korda.

Ludwig van Beethoven (1770—1827) **Avamäng „Coriolanus“, op. 62 (1807)**

Ludwig van Beethoveni loodud orkestrimuusikast on selgelt esiplaanil tema üheksa sümfooniat ning instrumentaalkontserdid, kuid olulise osa moodustavad ka avamängud, mida on kokku üksteist. Ajaks, mil Beethoven komponeeris oma esimese oopuse selles vallas, oli avamäng lavateose või suurema vokaaltöö sissejuhatava osana tuntud juba mitusada aastat. 18. sajandil nimetati seda sageli *sinfonia*'ks, kuid näiteks Heinrich Christoph Kochi 1802. aastal ilmunud „Musikalisches Lexikon“ eristab seda juba selgelt sõnast „sümfoonia“. Kochi järgi polnud avamängul kindlaks määratud vormi, ehkki tavaliselt võeti aluseks sonaadivorm, ning karakter lähtus üldjuhul järgneva teose iseloomust. See tähendab, et Beethovenil oli teatud piirides võrdlemisi suur vabadus žanri kujundada. Beethoveni avamängudest on neli kirjutatud tema ainsa ooperi „Leonore“ („Fidelio“) erinevatele versioonidele, teistest on tuntumad „Egmont“ ja täna kõlav „Coriolanus“.

Beethoven komponeeris „Coriolanuse“ oma kaasaegse Heinrich Joseph von Collini (1771—1811) samanimelise tragöödia jaoks. Collin polnud aga esimene näitekirjanik, keda Coriolanuse tegelaskuju köitis — juba 17. sajandi algul oli William Shakespeare'i sulest ilmunud selleteemaline näidend, millele toetus ka Collini versioon. Lugu põhineb legendil 5. sajandil elanud Rooma väepealik Gaius Marcius Coriolanusest, kes võitleb edukalt mitmete vaenlastega, kuid oma poliitilistes ambitsioonides leiab endale vastased ning saadetakse seetõttu linnast välja. Kättemaksuks liitub Coriolanus oma endiste vastastega ning plaanib ise Roomat rünnata. Coriolanuse ema veenab poega sellest sõjakäigust loobuma, aga on juba liiga hilja olukorra väärikaks lahendamiseks ning Coriolanus näeb ainukese väljapääsuna vabasurma minekut. Shakespeare'i versioonis nõustub Coriolanus rahu tegemisega ning seetõttu tapavad ta hoopis liitlased.

Collini näidend oli valminud 1804. aastal ning nautinud lühiajalist tähelepanu Viini teatrilavadel, vajudes seejärel unustusse. Beethovenilt tellitud avamäng

võimaldas sellel üürikeks ajaks taas „ellu ärgata“, kuid tegelikult sai kestva tähelepanu osaliseks Beethoveni muusika, mitte näidend ise. „Coriolanus“ tuli esiettekandele 1807. aasta märtsis privaatsel kontserdil helilooja patrooni Joseph Franz von Lobkowitzi kodus, kus kõlasid esmakordselt ka Beethoveni neljas sümfoonia ja neljas klaverikontsert. Sama aasta lõpus avaldati teos ka trükis ning juba järgmisel kontserdihooajal esitati seda mitmel korral iseseisva kontsertteosena.

Avamäng on kirjutatud c-mollis, mis Beethoveni loomingu osutab sageli dramaatilisele (viies sümfoonia, „Pateetiline“ sonaat), ning klassikalises sonaadivormis, mis on kergesti jälgitav. Muusikalisel lähenemisel võib leida sarnasusi samal ajaperioodil loodud kolmanda ja viienda sümfooniaga, nende seas äkilised aktsendid takti rõhutul osal, motiivide põhjalik arendamine ning korduvad rütmifiguurid. Avamängu ülesehitus ja teemad järgivad näidendi süžeed väga üldiselt. Pärast jõulisi sissejuhatavaid akorde kõlab ähvardav ja rahutu peateema, kujutades tõenäoliselt sõjakat Coriolanust, kes plaanib alustada Rooma vallutamist. Sellele vastandub õrnema loomuga lüüriline Es-duuris teema, mis portreerib Coriolanust ümber veenda püüdvat ema. Kui kõrvutada lineaarselt kulgevat draamat sonaadivormiga, mis eeldab repriisi ja seeläbi kordust, siis on selge, et tegevustikku otse muusikasse panna sooviv helilooja satub keerulisse olukorda. Beethoven aga väldib probleemi sellega, et ta ei püüa n-ö sõna-sõnalt lugu ümber jutustada, vaid markeerib kahe muusikalise idee abil põhilist moraalseid konflikti — pingevälja Coriolanuse kättemaksusoovi ning ema halastusele suunava palve ja kodumaa-armastuse vahel. Kui teose lõpus kõlab viimast korda Coriolanuse teema, siis on selles vähe alles heroilist sõjakust. Pigem näeme murtud ja haprat inimest ning nii vastab see ka klassikalise tragöödia traagilise lõpplahenduse reeglitele.

ERSO esituses on see avamäng kõlanud lausa 23 korda, viimati esitati seda 2021. aastal Olari Eltsi juhatusel.

Joseph Haydn (1732—1809)

Trompetikontsert Es-duur, Hob. VIIc/1 (1796)

Viini klassiku Joseph Haydni arvukas loomingus on instrumentaalkontserdid selgelt tagaplaanil ning võrreldes sümfooniatega on võrdlemisi vähesed neist säilinud. Võimalik, et üheks põhjuseks helilooja tagasihoidlikule huvile kontserdi kui žanri vastu oli sümfoonia kõrgem positsioon 18. sajandi keskpaiga Viini muusikaelus. Teiseks polnud Haydn erinevalt näiteks Mozartist ise ühegi instrumendi virtuososne valdaja ning kirjutas kontserte seega vaid kas tellimuse peale või mõnele oma Esterházy õukonnakapelli mängijatest. Valdava osa tema klahv-, keel- ja puhkpillidele kirjutatud instrumentaalkontsertidest valmisid enne 1770. aastaid, kuid säilinud helitööde seas on ka üks erand — 1796. aastal komponeeritud trompetikontsert Es-duur, Hob. VIIc/1, mis on viimane meieni jõudnud Haydni kontsertidest ning üks populaarsemaid omas žanris.

1790. aastate lõpul resideerus Haydn põhiliselt Viinis. Selja taha olid jäänud edukad Londoni-visitid, mis töid heliloojale maailmakuulsuse. Tagasipöördumine Esterházy õukonna teenistusse tähendas valdavalt uhkete missade komponeerimist, lisaks keskendus Haydn oratooriumide loomisele. Selle perioodi jaoks pigem tavapäratu valiku, instrumentaalkontserdi poole ajendas teda pöörduma pikaajaline trompetimängijast sõber Anton Weidinger ning tolle leiutis. Üldiselt kasutati 18. sajandi lõpul standardpillina naturaaltrompetit, kuid katsetati ka erinevate uuendustega, sest olemasolevate pillidega sai kromaatilisel mängida vaid kõrgemas registris. Weidinger tuli omalt poolt välja instrumendiga, millele olid lisatud sarnaselt flöödile või klarnetile klapid ning millega oli seetõttu võimalik liikuda pooltooni haaval kõigis registrites.

Haydni kontserdi valmimise ajaks 1796. aastal polnud Weidingeri pill tõenäoliselt veel siiski piisavalt välja arendatud ja seetõttu lükkus esiettekanne neli aastat hilisemaks. 1800. aastal kirjutas Viini väljaanne Wiener Zeitung esmaettekande puhul, et Weidinger soovib „esitleda esmakordselt maailmale trompetit, mille ta on leiutanud ja viinud — pärast seitset aastat rasket ja kulukat tööd — selleni, mida tema arvates võib nimetada täiuslikkuseks: sellel on mitu klappi ning seda demonstreeritakse kontserdis, mille on spetsiaalselt instrumendile kirjutanud härra Joseph Haydn“. Haydn kirjutas kontserdi tõepoolest Weidingeri uuendusi silmas pidades, kuid siiski oli pill kaugel perfektsusest — kromaatilise mängu võimaluse kõrval oli instrumendi nõrgaks küljeks kehv kõla kvaliteet. Seetõttu ei läinud pill

laialdaselt kasutusse ning 19. sajandi alguses mängiti paralleelselt edasi ka vana tüüpi trompeteid. Tänapäevase ventiilsüsteemiga pillid tulid kasutusele 1830. aastatel. Weidingeri tüüpi trompetile kirjutatud repertuaarist on tänaseni mängukavadesse jäänud lisaks Haydni populaarseks saanud teosele ka Johann Nepomuk Hummeli (1778–1837) trompetikontsert.

Haydni kontsert on vormilt klassikaline kolmeosaline kontsert tempodega kiire–aeglane–kiire. Esimene osa (*Allegro*) algab orkestri sissejuhatusega, milles esitletakse kohe põhiteemat. Solisti sisse astudes teema kordub ning selline algus võis olla Haydni aegse publiku jaoks üsna sensatsiooniline, sest juba esimestest nootidest mängib trompet võrdlemisi madalas tessituuris ning meloodia liigub astmeliselt. Seega andis helilooja kohe alguses Weidingeri uuele pillile võimaluse näidata, milleks see suuteline on. Uutest võimalustest lähtuvad ka teised teemad kontserdis ning mitmes kohas võib trompeti partii täheldada kromaatilisi käike. See ei tähenda aga, et tegu oleks pelgalt tehnilise võimekuse demonstratsiooniga, vaid solistipartii on orgaaniliselt seotud teose üldise kontseptsiooniga.

Teine osa (*Andante*) on lühike, võluv ning pastoraalse varjundiga. Samas kohtab ka siin uuenduslikkust. Kui varasemalt isegi kaheldi, kas aeglastes osades saab trompetit solistina kasutada, siis Haydni kontserdis esitab Weidingeri trompet pehmet ja reserveeritud meloodiat, tuues taas esile pilli võimekuse mängida kromaatilisel. Viimane osa on Haydni tüüpiline elav rondo. Siin on helilooja saavutanud hea balansi trompeti lüüriliste ja tehniliste võimaluste vahel ning lisaks uuendustele kostitab publikut ka trompeti traditsiooniliste fanfaarilaadsete hüüetega.

Haydni trompetikontserti on ERSO ees mänginud Vilja Saks (1972), Neeme Birk (1983), Jüri Leiten (1983), James Tinsley (1991) ja Indrek Vau (1993, 2006).

Franz Schubert (1797—1828)

Sümfoonia nr 9 C-duur, D 944 (1826)

Romantismiajastu üht esimest suurt esindajat Franz Schubertit tuntakse soololaulude, klaveripalade ja teiste väikevormide ületamatu meistrina, kuid mitte vähem oluline oli tema loomingus ka sümfoonia žanr, millele ta pööras eriti elu viimastel aastatel palju tähelepanu. Ajaks, mil Schubert alustas komponeerimist, oli välja kujunenud arusaam sümfooniast kui žanrite hierarhia tipus paiknevast instrumentaalsest suurteosest ning igalt tõsiselt heliloojalt eeldati ka selles vallas enese tõestamist. Suurimaks eeskujuks oli seejuures kahtlemata Beethoven. Mõistagi mõjutasid säärased hoiakud ka Schubertit. Kõnekas on tema 1828. aastast pärit kiri kirjastaja Schottile, kus helilooja loetleb oma erinevaid lõpetatud helitöid nagu kammerteosed, klaveripalad, laulud, kooriteosed ning mainib seejärel eraldi veel kolme ooperit, missat ja sümfooniat. Viimaste kohta ütleb ta, et nimetab teoseid vaid selleks, et kirjastaja tutvuks tema „püüdlustega kõrgeima poole kunstis“.

Schuberti loomingulist tegevust analüüses võib tõepoolest järeldada, et tema suurte eesmärkide hulka kuulus tahe luua Beethovenile väärilist sümfoonilist muusikat ning ehkki Schuberti eluajal ei saanud tema sümfoonilised teosed laiemat kõlapinda, hinnatakse tagantjärei neid 19. sajandi mõjukamate teoste hulka omas žanris. Helilooja esimesed katsetused sümfoonia vallas leidsid aset teismeea aastatel, kui ta kirjutas kooliorkestri jaoks, seejärel valmisid teosed harrastuskoosseisudele. Olulisemad oopused on aga pärit elu viimasest kümnendist — „Lõpetamata sümfoonia“ nime kandev 8. sümfoonia ning täna kõlav sümfoonia nr 9 C-duur pealkirjaga „Suur“. Siinkohal tuleb öelda, et Schuberti sümfooniade nummerdamises on olnud palju segadust ning ühte ja sama sümfooniat võib kohata erinevalt nimetatuna. Näiteks 9. sümfoonia puhul võib kokku puutuda ka kaheksandaks, seitsmendaks või hoopis kümnendaks kutsumisega. Peamiseks põhjuseks on see, et Schuberti eluajal ei avaldatud ühtki tema sümfooniat trükis ning seetõttu on teoste kronoloogilise järjestamise keeruline töö jäänud muusikateadlaste õlule.

Üheksanda sümfoonia puhul arvati kaua aega, et see valmis 1828. aastal, kuid tänaseks ollakse kindlad, et Schubert alustas selle kirjutamist juba 1825. aasta suvel. Oktoobris 1826 pakkus ta sümfoonia partituuri Viini Muusikasõprade Ühingule ning see soostuski esmalt teost esitama, tellides ka orkestripartiid. Hiljem, ilmselt helitöö pikkuse ja tehnilise keerukuse tõttu, keeldus orkester siiski teost mängimast ning nii kõlas sümfoonia Schuberti

elualajal vaid proovisituatsioonis. Avalikkuses kuuldi sümfooniat esimest korda alles kümmekond aastat pärast helilooja surma ning seda suuresti tänu Robert Schumannile, kes avastas teose käsikirja helilooja venna Ferdinand Schuberti valdusest ja toimetas selle Felix Mendelssohni kätte. Viimase juhatusel kõlas sümfoonia Leipzigi Gewandhausi orkestri esituses 1839. aasta märtsis. Sümfoonia „taassünnile“ aitas märkimisväärselt kaasa ka Schumanni pikk ja tunnustav arvustus, mis ilmus Uue Muusika Ajakirjas (Neue Zeitschrift für Musik) pärast esiettekannet.

Schuberti üheksas sümfoonia oli mitmes mõttes omas ajas uuenduslik. Erakordselt pikk oli juba selle ajaline kestus — partituuri järgi kõlab teos umbes tund aega. Schumann nimetas seda lausa „taevalikuks pikkuseks“. Taoliste hiigelproportsioonide tõttu näis kaasaegsetele sümfoonia struktuurituna ning muusikalisest materjalist ülekuhjatuna. Tegelikult on teose osad omavahel väga tihedalt ja orgaaniliselt seotud. Nagu kirjutab Schumann:

„Hiilgav ja uuenduslik orkestratsioon, vormi ulatus ja avarus, rabavad meeleolu muutused, kogu uus maailm, millesse meid kantakse — kõik see võib kuulajat segadusse ajada, nagu esimene pilk tundmatule. [---] Siin on alati tunne, et helilooja teadis täpselt, mida ja kuidas ta tahtis öelda, ning kindlustunne, et aja jooksul saab sisu selgemaks.“

Aastaid hiljem on Gustav Mahler öelnud, et üheksas sümfoonia on nagu „vabalt ja järeleandmatult voolav jõgi, mis on nii külluslik, et seda ei pea piirama ja kust saab vabalt juua, kuhu iganes suu panna“.

Suurteos algab klassikalisele sümfooniale kohaselt aeglase sissejuhatusena, kuid erinevalt Schuberti eelkäijate oopustest on siin muusikaline materjal märksa enam seotud järgneva põhiosaga — esimese teema motiive kuuleme korduvalt nii sissejuhatuses endas, *Allegro*’s kui ka koodas. Müstilise varjundiga teemat esitab alguses metsasarv, mida peeti 19. sajandil väga romantiliseks pilliks. Tähelepanuväärsed on esimese osa puhul

dünaamilised kontrastid, pulseeriv rütm, pidevalt liikumises olev karakter ning orkestratsioon, kus on tavapärasest palju rohkem tähelepanu pööratud näiteks tromboonidele.

Teise osa (*Andante con moto*) juhatab sisse seitsmetaktiline keelpillide löik, mille muusikaline materjal on sarnaselt esimese osaga aluseks ülejäänud teemadele. Sellele järgneb marsilik ja meeldejääv meloodia, mida mängib oboe ja peatselt ka mitmed teised orkestripillid. Marsiliku meeleolu vahetab välja keskmine, lüürilisem ja koraalilikum löik, kus põhitähelepanu on keelpillidel. Varsti kõlab aga jälle oboe esituses algusteema. Seda osa on kõrvutatud Beethoveni seitsmenda sümfoonia teise osaga.

Kolmas osa on kõige lühem, ehkki teose üldist pikkust arvestades tundus see omal ajal ikkagi ebatavaliselt mahukas. Osa on rikkalikult orkestreeritud ning lubab aimata ette näiteks Bruckneri skertsosid. Sarnasusi kolmanda osa meloodiajoonisega on täheldatud ka näiteks Schumanni laulutsükli „Poeedi armastus“ teises numbris.

Veerandtunnine tormakas finaal (*Allegro vivace*) on taas massiivne, püüdes kokku tõmmata kõike eelnevat. Keskmises osas kõlab puupuhkpillides meloodia, milles on nähtud sarnasust Beethoveni üheksanda sümfoonia finaaliga. Osa lõpeb hiiglasliku ja vaimustava 180-taktilise koodaga, milles meistriteose temaatiline, helistikuline, harmooniline ja rütmiline materjal ühinevad imetlusväärsesse tervikusse.

ERSO esituses on sümfoonia kõlanud kaheksateistkümnel kontserdil. Viimati esitati seda 2017. aasta Leigo Järvemuusika festivalil, dirigeeris Neeme Järvi.

Meeta Morozov

Matilda Lloyd. © Benjamin Ealovega.

MATILDA LLOYD, keda väljaanne The Times on kirjeldanud kui väljendusrikast trompetisolisti, suudab publikut võluda oma kunstilisuse, suhtluse ja musikaalsusega. Tema Chandos Recordsi alt avaldatud debüütalbum „Casta Diva“ oli 2023. aasta juunis BBC Music Magazine'i kuu parim salvestis. Seda hinnati viie tärniga viiest ning arvustuses kirjeldati seda albumina, mis „on täiesti võluv... Loydi mäng on ülimalt ekspressiivne ja üdini soe.“ Londoni Barbican Centre ja Stockholmi Konserthuset nomineerisid Matilda Euroopa Kontserdimajade Organisatsiooni (European Concert Hall Organisation) 2024/25. hooaja tõusvaks täheks, andes talle võimaluse esineda Euroopa prestiižikamatel lavadel.

2023/24. hooajal naaseb Matilda Ühendkuningriiki, kus esineb Ulsteri Orkestriga, aga astub lavale ka BBC Šoti Sümfooniaorkestri ja Federico Colli ning Sir Mark Elderiga, et ühiselt esitada Šostakovitši kontserti number 1. Sama kontserti esitab ta ka oma Itaalia debüüdina, kus jagab lava Lucas Debargue'i ja Teatro San Carlo orkestriga, keda juhatab Marco Armiliato.

Euroopa erinevate orkestrite kutsel esineb ta ka Lille'i Rahvusorkestriga, keda juhatab Ben Glassberg, Ingolstadt'i Georgi Kammerorkestriga Killian Farrelli juhatusel, Konstanzi Kagu-Saksa Filharmooniaorkestriga Paweł Kapuła juhatusel, Praha Kuningliku Filharmooniaorkestriga, Bilkenti Sümfooniaorkestri ning Roueni Ooperiorkestriga. Tuleval hooajal ootab Matil-

dat Chandos Recordsiga ees ka kolm salvestusprojekti, mille hulka kuulub kontsertide plaat Londoni Sümfooniaorkestriga ning trompeti- ja orelisalvestus.

Robin Haigh kirjutab hetkel Matildale Britten Pears Artsi ja Ulsteri Orkestri tellimusel uut kontserti, mille maailmaettekannet on kavas 2024. aasta juunis. Tuleva hooaja kammermuusikaprojektide seas on ülesastumised ansambliga Gesualdo Six, pianistide Martin Cousini ja Kunal Lahiryga, orelimängija Richard Gowersi ning Matilda enese asutatud Solus Trumpet Ensemble'iga. 2024. aasta aprillis läheb ta koos kitarrimängija Alexandra Whittinghamiga duetina kontserdireisile lirimaale.

Hiljutiste õnnestumise seas on kontserdisari „Casta Diva“ tutvustamiseks, kus Lloyd astus üles Rumon Gamba juhatamisel Oulu Sümfooniaorkestri ning Wigmore Hallis Britten Sümfooniaorkestriga. Tema kontsertettekannete seas on ka tema Poola debüüt Pommeri Filharmooniaorkestriga, Ühendkuningriigi kontserdisari Bathi Festivaliorkestriga ning etteasted Malmö Sümfooniaorkestri, Rotterdami Sümfooniaorkestri, BBC Kontserdiorkestri, Manchesteri Camerata ja Saksa Raadio Saarbrückeni Kaiserslauterni Filharmooniaorkestriga.

Matilda peab muusikalist haridust ja muusikute heaolu väga oluliseks. Ta on Londoni Mozart Playersi haridusalane saadik ja viib nii Ühendkuningriigis kui ka välismaal läbi töötube ja ettekandeid, näiteks kõneles ta 2023. aasta juunis Minneapolises Rahvusvahelisel Trompetigildi konverentsil. 2023. aasta septembris liitus ta ka Bjerstedi Vaskpuhkpillide Festivali meeskonnaga Norras. Matildal on ka oma taskuhääling, „Musical Roots“, kus intervjuuerib klassikalise muusika valdkonnas tegutsejaid ning arutleb nende kogemuste, edulugude ja väljakutsete teemal. 2023. aasta septembrist on Matilda heategevusasutuse Brass for Africa saadik ning ootab pikisilmi reisi Ugandasse, mille võtab ette 2024. aasta veebruaris.

Matilda on lõpetanud Cambridge'i Ülikooli Trinity kolledži ning Kuningliku Muusikaakadeemia, misjärel asus ta õppima Malmö Muusikaakadeemiasse Håkan Hardenbergeri käe alla. 2014. aastal võitis Matilda vaskpuhkpillide kategoorias BBC aasta noore muusiku auhinna ning tegi kaks aastat hiljem Alpesh Chauhani ja BBC Filharmooniaorkestriga BBC Promsi soolodebüüdi. Matilda on pälvinud rahvusvahelistel võistlustel hulganisti auhindu, sealhulgas esikoha 2017. aastal Prantsusmaal Rouenis toimunud Eric Aubieri rahvusvahelisel trompetivõistlusel. Matildat on tunnustatud ka Yamaha Artisti tiitliga.

Jonathan Bloxham. © Kaupo Kikkas.

Briti dirigent **JONATHAN BLOXHAM** alustab sel hooajal tööd Luzerni Teatri muusikalise juhina ooperite „Boheem“, „Capuletid ja Montecchid“ ning „Dido ja Aeneas“ uuslavastustega, olles juba eelmisel hooajal debüteerinud „Hertsog Sinihabeme lossiga.“ ”2021. aastal astus ta esimest korda üles Glyndebourne'i festivalil, dirigeerides „Luisa Millerit“ Londoni Filharmooniaorkestri esituses. Samal aastal juhatas ta ka Glyndebourne Touring Opera „Don Pasquale“ lavastust; selle trupi „Rigolettot“ dirigeeris ta juba 2019. aastal.

2022. aastast on ta kammerorkestri London Mozart Players resideeruv dirigent ja kunstiline nõustaja ning orkester tähistab sel hooajal oma 75. aastapäeva rea kuulsate solistidega, tuues taas lavale 1983. aasta Viini Mozarti-kontserdi ja jätkates oma tegevust kogukonna muusikaelus, tähistamaks Croydoni aastat Londoni kultuurilinnaosana.

Tema 2023/24. aasta hooaja tähtsündmused külalisdirendina on debüüdid NDR Elbphilharmonie orkestri ja BBC Sümfooniaorkestriga, tagasipöördumine Londoni Filharmooniaorkestri juurde ja järjekordne kontsertreis Berliini ja Viini filharmooniaorkestrite muusikutest koosneva kollektiiviga Philharmonic Brass. Hooaja kõrgpunkt on televisioonis üle kantav kontsert Salzburgi kontserdimajas Grosses Festspielhaus. Samuti esineb ta taas koos Belgia Riikliku Orkestri, Haagi Residentie Orkestri ja Eesti Riik-

liku Sümfooniaorkestriga ning dirigeerib esmakordselt Bonni Beethovenorchesterit, Keski-Pohjanmaa Kammerorkestrit ja Opera Northi orkestrit. Eelmisel hooajal debüteeris ta Tokyo Sümfooniaorkestri, Liverpooli Kuningliku Filharmooniaorkestri ja Trondheimi Sümfooniaorkestriga, esines Salzburgi Mozarteumi orkestri külalisdirigendina ning dirigeeris Hallé orkestrit ja Aldeburghi festivali raames Britten Sinfonia orkestrit.

Ta on salvestanud albumeid koos Londoni Sümfooniaorkestriga (2022) ja Loode-Saksa Filharmooniaorkestriga (2021, Strauss ja Cesar Franck): „vastupandamatu“ (Musicweb International).

Viimased 15 aastat on Jonathan tegutsenud Newcastle-upon-Tyne'i festivali Northern Chords kunstilise juhina. Jonathan suhtub kirglikult vähetuntud heliloojate tutvustamisse ja uue heliloomingu edendamisse; ta on tellinud uute teoste esmaettekandeid mitmetelt noortelt heliloojalt, nagu näiteks Vlad Maistorovici, Jack Sheen ja Freya Waley Cohen. Jonathan alustas oma dirigendikarjääri 2016–2018. aastal Birminghami sümfooniaorkestris, tegutsedes seal Mirga Grazynte-Tyla juhtimisel abidirigendina. Siis kutsus Paavo Järvi ta Saksa Kammerfilharmooniat dirigeerima ja sellest ajast alates on ta selles kollektiivis korduvalt külalisdirigendina kaasa teinud.

Enne dirigendiks saamist oli ta Busch Trio asutajaliige ja tšellist ning esines regulaarselt Wigmore Hallis, mitmel pool Euroopas ja BBC Radio 3-s; kammermuusikat mängib ta vahetevahel tänaseni. Londoni Kuninglikus Muusikakolledžis õppides pälvis ta mitu mainekat auhinda, sealhulgas preemia Suggia Gift ja kolledži tšelloauhinna. 2012. aastal tegi ta oma kontserdidebüüdi Berliini Filharmoonias. Muusikaõpinguid alustas ta kaheksa-aastasena Gatesheadi koolide muusikateenistuse kohaliku tšelloõpetaja käe all. Seejärel õppis ta Yehudi Menuhini koolis ja Londoni Kuninglikus Muusikakolledžis Thomas Carrolli juures, kaitses magistrikraadi Guildhali Muusika- ja Teatriakadeemias Louise Hopkinsi juhendamisel ning täiendas oma dirigendioskusi Sian Edwardsi, Michael Seali, Nicolas Pasquet' ja Paavo Järvi juures.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER (ERSO) on elav ja mitmekülgne orkester, kes püüdleb alati tipptaseme poole. Eesti vanimal ja mainekaimal regulaarselt tegutseval sümfooniaorkestril täitub sel hooajal 97. tegevusaasta. ERSO ajalugu ulatub aastasse 1926 ning sarnaselt paljude omataolistega maailmas on see seotud rahvusliku ringhäälingu sünni ja arenguga. Alates hooajast 2020/2021 on enam kui 100-liikmelise orkestri peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts. Neeme Järvi jätkab koostööd ERSOga eluaegse aupeadirigendina, orkestri kunstiline nõustaja on Paavo Järvi, varasemad peadirigendid on olnud Olav Roots, Paul Karp, Roman Matsov, Neeme Järvi, Peeter Lilje, Leo Krämer, Arvo Volmer, Nikolai Aleksejev ja taas Neeme Järvi. ERSO on käinud arvukatel turneedel ning osalenud mainekatel rahvusvahelistel muusikafestivalidel. Möödunud hooajal esineti Olari Eltsi juhatusel Nürnbergis, Münchenis ja Pariisis. Samuti toimus orkestri esimene kontserdireis Suurbritanniasse, kus kahe nädala jooksul anti 11 kontserti. 2021. aasta novembri lõpus osalesid ERSO ja Elts Poolas rahvusvahelisel Kesk- ja Ida-Euroopa muusikafestivalil „Eufonie“. 2019. aastal avasid ERSO ja Neeme Järvi Prantsuse Raadio maineka Montpellier’ muusikafestivali ning orkester käis Kesk-Euroopa turneel, kus Neeme Järvi juhatusel esineti Viini Musikvereini kuldses saalis, Linzi Brucknerhausi suures saalis, Praha Rudolfinumi Dvořáki saalis ja Bregenzi Bodensee saalis ning Mihhail Gertsji juhatusel Saksamaal Erlangenis ja Viersenis. Veel on esinetud sellistel maailmalavadel nagu Berliini Konzerthaus, New Yorgi Avery Fisher Hall (praeguse nimetusega David Geffen Hall), Peterburi filharmoonia suur saal ja Maria Teatri kontserdisaal, Kölni filharmoonia, Helsingi Musiikkitalo, Stockholmi Berwaldhallen jt.

ERSO plaadistuste kõrget kvaliteeti on esile tõstetud mainekates klassikalise muusika ajakirjades ning sellega on kaasnenud mitmed tunnustused, millest olulisim on Eesti esimene Grammy (2004, dirigent Paavo Järvi), värskemad aga aasta klassikaalbumi tiitel 2020. aastal Eesti muusikaauhindade jagamisel Elleri sümfooniliste poemide teise plaadi eest (dirigent Olari Elts) ning kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia ERSO-le ja Olari Eltsile seniste Elleri muusika salvestiste eest. Suurepärase koostöö on ERSO-l selliste mainekate plaadifirmadega nagu Chandos, BIS, Onyx, samuti Ondine, ERP jt.

Lisaks kohalikele raadio- ja telekanalitele on ERSO kontserte üle kandnud Mezzo ja medici.tv ning EBU vahendusel on need jõudnud paljudesse Euroopa raadiojaamadesse. 2020. aastal alustas tegevust ERSO TV (erso.tv), kus saab vaadata kõiki orkestri live-kontserte ning juba toimunud esinemisi.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

Peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts

Eluaegne aupeadirigent Neeme Järvi, **kunstiline nõustaja** Paavo Järvi

Koosseis 15. detsembril 2023:

I VIIUL

Marta Spärniņa
Marge Uus
Elisabeth Härmand
Nina Kawaguchi
Kirti–Kai Loorand
Astrid Muhel
Hanna–Liis Nahkur
Tõnis Pajupuu
Piret Sandberg
Kaiu Talve
Andrus Tork
Fred Heinoja

II VIIUL

Kadi Vilu
Triin Krigul
Miina Laanesaar
Egert Leinsaar
Maiu Mägi
Kristjan Nõlvak
Mari–Katrina Suss
Leevi Rosin
Rebekka Siimer

VIOOLA

Rain Vilu
Helena Altmanis
Mall Help
Sandra Klimaitė
Mairit Mitt–Bronikowska
Martti Mägi
Juhan Palm–Peipman
Kristiina Välja

TŠELLO

Indrek Leivategija
Villu Vihermäe

Riina Erin
Andres Alexander
Metspalu
Lauri Toom
Maris Vallsalu

KONTRABASS

Regina Udod
Janel Altroff
Imre Eenma
Ants Önnis

FLÖÖT

Mihkel Peäske
Janika Lentsius

OBOE

Aleksander Hännikäinen
Tõnis Traksmann

KLARNET

Soo–Young Lee
Meelis Vind

FAGOTT

Jakob Peäske
Kaido Suss

METSASARV

Mattias Vihmann
Kalmer Kiik

TROMPET

Villem Süvari
Ivar Tillemann

TROMBOON

Peeter Margus
Hendrik Jaak Sepp
Väino Põllu

TIMPANID

Kentaro Yano

SA ERSO juhatus liige

Kristjan Hallik

Produtsent

Daily Trippel

Orkestri mäenedžer

Marko Metsaru

Partnersuhete ja müügijuht

Signe Vaiknemets

Maine- ja kommunikatsioonijuht

Kärt Ruubel

Toimetaja

Anita Maasalu

Noodikoguhoidja

Mariell Aren

Disainer

Norman Orro

Personalijuht

Piret Veensalu

Pillilao juhataja

Egert Leinsaar

Lavameistrid

Jüri Korjus
Heiki Zvorovski

Nordaid tagab parima enesetunde, ERSO kontsert parima elamuse!

Tugevam tervis kvaliteetsetest koostisosadest.
Valmistatud ja väljatootatud Eestis.

KUTSUME KUULAMA

Ensemble Auftakt. ERSO kammerkontsert Jõgeval

P, 17. DETSEMBER KELL 16, JÕGEVA KULTUURIKESKUS

Johann Baptist Vanhall. Trio klarnetile, viiulile ja klaverile op. 20 nr 5

Harri Otsa. Trio klarnetile, viiulile ja klaverile

Pärt Uusberg. „Peegeldusi Sulupere sillalt“ klarnetile, viiulile ja klaverile

Paul Schoenfield. Trio klarnetile, viiulile ja klaverile

SOO-YOUNG LEE klarnet, MIINA LAANESAAR viiul, MAILA LAIDNA klaver

ERSO kontsert Avinurmes

N, 21. DETSEMBER KELL 19, AVINURME KULTUURIKESKUS

François-Joseph Gossec. „Jõulusüit“

Wolfgang Amadeus Mozart. Sümfoonia nr 32 G-duur, KV 318

Wolfgang Amadeus Mozart. „Exsultate, jubilate“, KV 165

Louise Farrenc. Avamäng nr 2, op. 24

Wolfgang Amadeus Mozart. Sümfoonia nr 31 „Pariis“ D-duur, KV 297/300a

SANDRA LAAGUS metsosopran, ERSO, dirigent OLARI ELTS

ERSO JÕULUKONTSERT

R, 22. DETSEMBER KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

François-Joseph Gossec. „Jõulusüit“

Wolfgang Amadeus Mozart. „Ruhe sanft, mein holdes Leben“ ooperist „Zaide“, KV 344

Wolfgang Amadeus Mozart. Sümfoonia nr 32 G-duur, KV 318

Wolfgang Amadeus Mozart. „Exsultate, jubilate“, KV 165

Louise Farrenc. Avamäng nr 2, op. 24 z

Wolfgang Amadeus Mozart. „L'amerò, sarò costante“, ooperist „Il re pastore“, KV 208

Wolfgang Amadeus Mozart. Sümfoonia nr 31 „Pariis“ D-duur, KV 297/300a

MIRJAM MESAK sopran, SANDRA LAAGUS metsosopran, ERSO, dirigent OLARI ELTS

E · R · · O

Estonia pst 4
10148 Tallinn
tel 6 147 787
erso@erso.ee
www.erso.ee

Kuula ja vaata uuesti!

 ERSO.TV